
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Artigas Ruf, Sergi; Nolla Cabellos, Albert, dir. Traducció i comentari de 'Kaze no Uta o Kike' (Escolta la cançó del vent) de Haruki Murakami. 2015. (1202 Grau en Traducció i Interpretació)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/147006>

under the terms of the IN COPYRIGHT license

TRADUCCIÓ I COMENTARI DE
KAZE NO UTA O KIKE
(ESCOLTA LA CANÇÓ DEL VENT)
DE HARUKI MURAKAMI

101486 – Treball de Fi de Grau

Grau en Traducció i Interpretació
Curs acadèmic 2014-2015

Estudiant: Sergi Artigas i Ruf
Tutor: Albert Nolla Cabellos
10 de juny de 2015

Facultat de Traducció i d'Interpretació
Universitat Autònoma de Barcelona

DADES DEL TFG

Títol: Traducció i comentari de *Kaze no uta o kike* (Escolta la cançó del vent) de Haruki Murakami.

Autor: Sergi Artigas i Ruf

Tutor: Albert Nolla Cabellos

Centre: Facultat de Traducció i d'Interpretació

Estudis: Grau de Traducció i Interpretació

Curs acadèmic: 2014-2015

PARAULES CLAU

Haruki Murakami, traducció japonès-català, traducció literària, llengua japonesa.

RESUM DEL TFG

Traducció de la novel·la *Kaze no uta o kike* (Escolta la cançó del vent) de Haruki Murakami (1979) del japonès al català, i comentari del procés de documentació, traducció i revisió del text final. L'objectiu del treball és fer una avaluació personal de les aptituds de l'autor per a la traducció literària del japonès al català, i s'ha plantejat com un projecte individual del traductor i no com l'encàrrec hipotètic d'una editorial.

Avís legal

© Sergi Artigas i Ruf, Barcelona, 2015. Tots els drets reservats.

Cap contingut d'aquest treball pot ésser objecte de reproducció, comunicació pública, difusió i/o transformació, de forma parcial o total, sense el permís o l'autorització del seu autor/de la seva autora.

© Sergi Artigas i Ruf 2015

本書のコピー、スキャン、デジタル化等の無断複製は著作権法上での例外を除き禁じられています。本書を代行業者等の第三者に依頼してスキャンやデジタル化することは著作権法違反です。

ÍNDEX

---

1. Plantejament del treball	4
2. Agraïments	5
3. Antecedents i justificació	6
4. L'obra	7
4.1 Introducció a l'obra – context, antecedents	7
4.2 L'estil de Murakami a <i>Kaze no uta o kike</i>	7
5. El procés de traducció	9
5.1 Consideracions - Abans de la traducció	9
5.2 Adquirir criteris	10
5.3 Metodologia: Fases de la traducció	11
5.3.1 Traducció inicial	11
5.3.2 Revisió	12
5.3.4 Abandonament del text original i reformulació	12
5.3.5 Correcció	13
5.4 Problemes i reptes de la traducció	13
5.4.1 Ús del català	13
5.4.2 Traducció d'elements culturals occidentals	14
5.4.3 Traducció d'elements de la cultura japonesa	15
5.4.4 Elements recurrents i humor	16
5.4.5 El nom d'en "Nezumi" en català	17
5.4.6 El títol de la novel·la en català	18
5.4.7 El dilema de la fidelitat	18
5.4.8 Dificultats de comprensió del japonès	19
6. Conclusió i apunts finals	21
7. Bibliografia	23
ANNEX 1 – Escolta la cançó del vent (Haruki Murakami, traducció de Sergi Artigas)	22

1. Plantejament del treball

L'objectiu principal d'aquest treball és la traducció de la novel·la *Kaze no uta o kike* (風の歌を聴け) de Haruki Murakami. Es tracta d'un llibre molt breu, de 156 pàgines en l'edició original japonesa, que fins ara no ha estat editat en català. Tot i l'extensió reduïda de l'obra, el plantejament inicial era de traduir-ne només un fragment. Al final, per recomanació del tutor, he fet la traducció del llibre sencer.

En essència, doncs, aquest treball és un simulacre de traducció literària del japonès al català. El gruix del treball es divideix en dues meitats: el text traduït, que s'inclou en l'annex, i un comentari del procés de traducció a nivell personal, que conforma la part principal del treball escrit.

Aquest treball ha de permetre avaluar la meua capacitat com a traductor literari al català. Per tant, la fita és produir un text que funcionés en el cas hipotètic que una editorial el publicués. Tot i així, en el text traduït i el comentari del treball no es tindran en compte els possibles requeriments que posaria un editor en cas que me n'encarreguessin la traducció. El treball, doncs, es planteja com un projecte personal del traductor.

De la mateixa manera, i per recomanació del tutor, el comentari de la traducció no s'ha plantejat des d'un punt de vista tècnic o traductològic, sinó des d'un punt de vista personal. El comentari descriu amb detall la metodologia emprada i els passos seguits, però se centra en l'experiència del traductor: reflexió sobre la competència traductora, dificultats, dilemes lingüístics i altres aspectes rellevants.

El text traduït en català té una extensió total de 25.000 paraules.

2. Agraïments

Aquest treball no hauria sigut possible sense l'ajuda directa i indirecta de moltes persones.

Els meus pares, per haver fomentat en mi el gust per la literatura des de petit, pel suport incondicional i la comprensió.

A l'Albert Nolla, per accedir a dirigir el treball, per la paciència i l'atenció mostrades en tot moment. Per l'interès per la traducció literària que ha generat en mi a través de conferències, classes i converses personals.

A la Kuniko Tanehashi, la meua professora de japonès des dels dotze anys, per acompanyar-me durant tant de temps, animar-me a anar sempre una mica més enllà, i per haver-me regalat el llibre *Kaze no uta o kike* que ha esdevingut l'objecte d'aquest treball.

A en Shinji Ono i la Shizuka Shimotahira, per aguantar estoicament les meves preguntes i resoldre els dubtes sobre el text original de *Kaze no uta o kike* sempre que els ho he demanat.

A la Nura Estany, estudiant de medicina, per ajudar-me a resoldre dubtes de terminologia especialitzada.

A en Soma Ishii, per ajudar-me a trobar llibres i bibliografia des del Japó i fer-me'ls arribar al Regne Unit.

A en Víctor Montolí, la Sílvia Fraixedas i en Pol Garcia, per haver accedit a fer de “conillet d'índies” de la meua traducció quan els ho he demanat i per tot el *feedback* rebut.

I finalment a l'Editorial Empúries, per encarregar a l'Albert Nolla la traducció al català de *Kaze no uta o kike* a la vegada que jo n'estava fent la traducció per al meu treball.

Moltes gràcies a tots.

3. Antecedents i justificació

L'original en japonès de *Kaze no uta o kike* va arribar a les meves mans quan jo tenia disset anys. La meva professora particular de japonès (que m'ensenyava l'idioma des que jo tenia dotze anys) tornava d'un viatge al Japó i li havia demanat que em portés un llibre de Murakami en japonès.

El meu “primer Murakami”, però, havia sigut *Tòquio Blues* tres anys enrere. Vaig devorar la traducció al català d'Albert Nolla a l'estiu després que una amiga me'l recomanés fervorosament, i puc assegurar que l'experiència em va marcar per sempre. Tot seguit van venir *El meu amor Sputnik*, *Kafka en la orilla* i *Crònica del pájaro que da cuerda al mundo* (aquests dos últims en castellà traduïts per Lourdes Porta). Abans de descobrir Murakami, els meus hàbits de lectura eren de zero llibres a l'any.

L'impacte de Murakami entre els catorze i els disset anys em va deixar una empremta indubtable, i és part de la raó per la qual vaig triar el grau de traducció i interpretació. L'any 2008 vaig assistir a una conferència a càrrec d'Albert Nolla sobre l'obra de Haruki Murakami dins del cicle “Les lletres japoneses”, i entre d'altres coses va parlar de la seva experiència personal com a traductor. En aquella ocasió vaig poder conversar amb l'Albert per primer cop, i vaig començar a prendre consciència de la tasca del traductor literari.

Durant els mesos d'estiu de l'any 2010, tot just abans de començar el primer any de la carrera, vaig dedicar moltes tardes a provar de traduir alguns capítols del llibre *Kaze no uta o kike*. La falta de metodologia i la dificultat per a llegir alguns caràcters no em vaig permetre arribar gaire lluny (amb prou feines vaig traduir quinze pàgines) però recordo que vaig sentir una gran satisfacció. Més endavant entendria que la traducció literària és una tasca que queda en un pla diferent a les altres modalitats de traducció.

Un cop superats els anys de grau, puc dir que la traducció literària és la modalitat que més m'atreu. Crec que els nombrosos reptes afegits de traduir literatura són un factor estimula la meua creativitat, però malauradament he tingut poques ocasions de treballar amb textos literaris durant el grau. Per això, la primavera de 2014 vaig contactar l'Albert Nolla per demanar-li si voldria dirigir el meu Treball de Fi de Grau el curs vinent, i vaig plantejar-li de traduir la novel·la *Kaze no uta o kike*. Tot plegat tenia un component de “justícia poètica”: L'interès per Murakami i el japonès m'havien dut a triar el grau de Traducció, i un cop passats els anys una mica decebedors a la facultat finalitzaria el grau traduint un llibre de Murakami al català sota la supervisió del traductor de Murakami per excel·lència.

4. L'obra

4.1 Introducció a l'obra – context, antecedents

Kaze no uta o kike és la primera novel·la que va publicar Haruki Murakami, i molt possiblement la primera que mai va escriure. Sovint s'explica que l'autor va tenir una mena de revelació mentre mirava un partit dels Yakult Swallows a l'estadi Meiji Jingu de Tòquio, i va decidir que volia escriure un llibre. Aleshores Murakami regentava un bar de jazz a la ciutat, i durant els quatre mesos següents va escriure el seu primer llibre en les estones lliures que tenia de la nit. El rerefons personal de Murakami (un amant de la música jazz) i el fet que el llibre s'escrigués en intervals curts durant la nit són elements que sens dubte condicionen la forma i el contingut d'aquest llibre.

Quan Murakami va entregar el manuscrit de la novel·la a la revista literària Gunzo, l'obra duia per títol *Happy Birthday and White Christmas*. Al cap d'un mes d'aparèixer l'obra publicada a la revista, el juny de 1979, se'n va fer una edició de llibre ja titulada *Kaze no uta o kike* que marcaria el debut literari de Haruki Murakami. Fins el 1982 encara escriuria dues novel·les més, *1973 no Pinball* i *Hitsuji wo meguru boken*, que juntament amb la primera formen l'anomenada *Trilogia de la Rata*.

La majoria de lectors de Murakami han descobert l'autor arrel de *Norwegian Wood* (Tòquio Blues), no gaire llunyana en el temps de la *Trilogia de la Rata*. Tanmateix, les tres obres que conformen la trilogia són sovint considerades una raresa i amb prou feines se n'ha fet cap edició fora del Japó. Se sap que motiu d'aquest abandonament és el mateix Murakami, que durant molt de temps s'ha negat a vendre'n els drets de traducció perquè considera la seva novel·la debut una obra estranya i imperfecta.

Tot i això, sí que existeix una edició de la novel·la en anglès anomenada *Hear the Wind Sing*, traduïda per Alfred Birnbaum i publicada l'any 1987. D'aquesta edició no se n'han fet reimpressions i els pocs exemplars de segona mà que en queden es venen a preus desorbitats en pàgines web de col·leccionistes. Finalment, l'any 2014 es va anunciar la reedició i re-traducció de *Kaze no uta o kike* a l'anglès, en un volum que durà les dues primeres parts de la Trilogia de la Rata i sortirà a la venda durant el 2015.

4.2 L'estil de Murakami a *Kaze no uta o kike*

L'estil de Murakami a *Kaze no uta o kike* i tota la *Trilogia de la Rata* se sol considerar un món a part de la resta de la seva obra. Tot i això, no es pot negar que *Kaze no uta o kike* introdueix uns conceptes i una manera de narrar que més endavant forjaran l'estil emblemàtic de Murakami.

Les grans diferències de *Kaze no uta o kike* amb la resta de llibres de Murakami són l'estil realista, la falta de consistència en l'argument, i una certa voluntat d'experimentar amb els formats de narració. Per davant de tot, la particularitat de *Kaze no uta o kike* és que Murakami sembla voler comunicar una sensació més que no pas narrar una història. Causa d'això és, en part, que el llibre està dividit en quaranta capítols molt curts que no formen un argument lineal, sinó més aviat un "collage literari". El llibre té un seguit d'elements recurrents (el protagonista anònim i el seu amic Nezumi ("la rata"), el *Jay's bar*, la noia que es fa amiga del protagonista), però la narració que se'n deriva és irregular i no té cap estructura clara. Fent una comparació pictòrica una mica agosarada, es podria dir que *Kaze no uta*

o kike és com els quadres impressionistes de Monet: quan l'artista pintava les famoses *sèries de les catedrals de Rouen* no pintava la catedral, sinó que pintava la llum que s'hi reflectia, creant una imatge borrosa on no hi preval la forma sinó l'ambient que l'envolta. D'alguna manera, la falta de linealitat en la narració de Murakami fa que el lector no es quedi amb una història sinó amb les pinzellades de sensacions i estats d'ànim que se'n desprenen.

Les sensacions i estats d'ànim que deixa *Kaze no uta o kike*, doncs, són la indiferència, l'avorriment, la malenconia, l'aïllament, l'amargor i la quotidianitat decadent. Tot i això, la novel·la no és especialment trista. Aquest aspecte clau, des del meu punt de vista, és essencial en tota l'obra posterior de Murakami. Si bé se'n rebaixa molt el to i l'argument pren molta més força, les novel·les posteriors de Murakami mantenen dissimulada a l'interior aquesta naturalesa contradictòria, una mena de "llum ambient" malenconiosa transmesa normalment pel protagonista. *El meu amor Sputnik*, *Crònica de l'ocell que dona corda al món* o *Norwegian Wood* en són alguns exemples.

5. El procés de traducció

5.1 Consideracions - Abans de la traducció

La idea de traduir *Kaze no uta o kike* de Haruki Murakami va sorgir durant la meua estada al Japó. Com ja he explicat anteriorment, la traducció literària sempre m'ha cridat l'atenció, però per diverses raons no he tingut gaires ocasions de fer-ne durant els anys anteriors de la carrera. Explorar la traducció literària del japonès al català em semblava una manera de compensar la decepció personal amb els anys anteriors del grau.

L'experiència de traduir un fragment breu del llibre abans de començar la carrera va ser molt estimulante a nivell lingüístic i de traducció. Resumidament, vaig extreure'n dues conclusions:

- Traduir literatura té un component personal molt fort.
- La traducció literària és extremadament difícil.

Durant els anys següents no vaig poder reprendre la tasca que havia deixat a mitges. Ara em dispo a començar de nou, i tot i que en un principi pensava traduir la meitat del llibre (per qüestions de volum de feina) finalment el traduiré sencer. En aquest punt, em plantejo els següents dubtes:

- Cal un domini excepcional del català per traduir literatura?
- Què cal per escriure com un *escriptor de debò*?
- Traduir del japonès al català és molt diferent, a nivell de procediment, de traduir de l'anglès al català?
- El meu nivell de japonès és prou alt per afrontar aquest repte?

Molts d'aquests dubtes em remetien de nou a la primera traducció que vaig fer anys enrere. En aquell moment, el meu català no era gaire polit i el meu domini del japonès no era prou alt, però recordo gaudir moltíssim de l'acte de traduir. Això era degut, en part, a la gran quantitat de *decisions* que cal prendre com a traductor, i que fan que sentis teua l'obra traduïda. Si bé la traducció literària no és una activitat creativa per si mateixa, crec que se n'hi pot extreure un gaudi molt similar.

Per altra banda, trobo important el procés d'aprehensió del traductor mentre tradueix una obra. El traductor també és lector, al cap i a la fi, i la imatge mental de l'obra que de cada lector ve condicionada per elements aliens i això podria condicionar la traducció. Per exemple, el primer cop que vaig llegir *Kaze no uta o kike* jo tenia disset anys, i el protagonista en tenia vint-i-un. Ara que he reprès el llibre jo en tinc vint-i-dos, ja sóc més gran jo que no pas ell. Tot i semblar un detall sense importància, m'he adonat que ara tinc una imatge diferent del personatge del llibre, i potser això afectarà en la manera com trio les paraules i els matisos que l'envolten.

Com ja he dit abans, una de les preguntes que em plantejo és si sóc capaç d'escriure com un escriptor. No hi ha cap dubte que el més important a l'hora de traduir és la capacitat d'expressió en la llengua d'arribada, sobretot si es tracta de traducció literària.

De tota manera, jo parteixo de la hipòtesi que la llengua original condiciona la manera de traduir. Els reptes de traduir de l'anglès al català són diferents dels reptes de traduir del japonès, si tenim en compte la distància entre les dues llengües de treball.

A nivell d'expressió i sintaxi, i també a nivell cultural, l'anglès i el català són relativament propers. Si bé la traducció anglès-català és una tasca complexa, es podria considerar que la llunyania del japonès i el català a nivell lingüístic i cultural afegeix un punt de dificultat. L'ambigüitat i la falta d'equivalents directes entre les dues llengües fan que el traductor hagi de prendre més decisions i, sobretot, justificar-les.

5.2 Adquirir criteris

La manera d'escriure bé en una llengua és llegir molt en aquesta llengua, però cadascú escriu diferent. Per a mi, que no he traduït mai del japonès al català, llegir traduccions d'altres autors és una manera de prendre referències.

A mode d'experiment, he provat de traduir dos paràgrafs del llibre *El noi sense color i els seus anys de pelegrinatge* (2013, traducció al català de Jordi Mas López). Compararé el meu resultat i el de la traducció al català.

沙羅は彼が求めている数少ないもののひとつだ。まだ揺らぎのない確信を持つところまではいかないが、彼はその二歳年上の女性にかなり強く心を惹かれている。彼女の会うたびに、その思いは強いものになっていった。そして今では彼女を手に入れるためにはいろんなものを犠牲にしてもいいと考えている。そんな強い生の感情を抱くのは、彼としては珍しいことだった。それでもいざとなるとことは順調に運ばない。何かが現れて流れを阻害することになる。「ゆっくり時間をかければいい。私は待てるから」と沙羅は言った。でも話はそれほど簡単ではないはずだ。人は日々移動を続け、日々その立つ位置を変えている。次にどんなことが持ち上がるか、それは誰にもわからない。(MURAKAMI, *Shikisai no nai Tsukuru Tazaki to, kare no junrei no toshi*, pàg. 233)

La Sara era una de les úniques coses que volia. Encara no n'estava segur del tot, però aquella dona dos anys més gran que ell li agradava molt. Cada cop que es veien, aquell sentiment s'anava fent més gran. Ara, ell estava disposat a sacrificar moltes coses per tal de tenir-la. Per a ell, aquella sensació tan forta era *quelcom nou*. A l'hora de la veritat, però, les coses no anaven tan bé. Alguna cosa s'interposava entre ells dos. "Pren-t'ho amb calma, jo puc esperar", li havia dit ella, però no era tan senzill. Cada dia que passava la gent avançava, i tothom acabava en un punt diferent d'on havia començat. Ningú no podia saber què vindria després.

La Sara era una de les poques coses que volia tenir de debò. Encara no n'estava totalment segur, però aquella dona dos anys més gran que ell l'atreia molt. Cada vegada que la veia, aquest sentiment es feia més fort. I aquest cop estava disposat a renunciar a força coses per aconseguir-la. Per a ell era força insòlit experimentar un sentiment tan intens. Però, tot i així, sense saber per què, les coses no acabaven de funcionar. Hi havia alguna cosa que els impedia anar endavant. "Pots trigar tot el temps que vulguis. Jo t'estaré esperant", li havia dit la Sara. Però segurament les coses no serien tan senzilles. Els dies marcaven el ritme que seguien les persones i podien acabar fent canviar la seva posició. Ningú no sabia què passaria més endavant.

El text de la dreta és la traducció de Jordi Mas López a l'edició publicada per l'Editorial Empúries. El text de l'esquerra és la meua traducció. D'aquest exercici se'n poden extreure dues conclusions.

- La falta d'experiència fa que el meu text sigui massa proper a la llengua original.
- Una bona traducció requereix molta reformulació, a nivell de lèxic i a nivell oracional.

Més enllà d'això, veure la manera de fer d'un altre traductor pot ajudar a fer-se una idea dels procediments habituals, i adquirir criteri. Independentment de l'estil de cadascú a l'hora d'escriure, hi ha criteris que fan un text més bonic o menys. A l'apartat següent explicaré de manera sintètica la metodologia de traducció en diferents fases, tal i com l'he seguida jo, per tal de provar convertir un text *correcte* en un text *ben escrit*.

5.3 Metodologia: Fases de la traducció

Traduir una novel·la és un procés llarg i requereix molta cura. L'esquema que descriu a continuació, bona part fruit de parlar-ne amb el tutor, és el que he seguit per a la meua traducció.

- **Traducció inicial** (traduir el text sencer per primer cop).
- **Revisió amb l'original** (contrastar l'original amb la traducció per assegurar que no hi falta res).
- **Abandonament del text original** (donar un temps de “refredament” i llegir la traducció sense tenir en compte el japonès).
- **Reformulació** (fer tots els canvis necessaris per tal d'obtenir un text apte).
- **Correcció final**.

Si bé pot semblar una manera força evident d'esquematitzar el procés de traducció, és convenient per a entendre que és un procés “per capes”. En cada pas es va de principi a fi, i cada volta va ajustant el text. El més important és, doncs, treballar amb el text complet i refinar-lo tants cops com calgui, i separar-se del text original un cop feta la primera traducció.

Durant tot el procés de traducció he fet servir algunes eines de consulta que no apareixen a la bibliografia, però són essencials per a qualsevol tipus de traducció i mereixen esment: El Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans, el diccionari de sinònims en català de Larousse, l'eina Cercaterm del TERMCAT, el diccionari japonès-anglès jisho.org i el diccionari japonès Goo.

5.3.1 Traducció inicial

La primera traducció del text complet cobreix prop del 50% del temps total. Per qüestions pràctiques, sovint no és possible de llegir el llibre abans de traduir-lo, però en el meu cas jo ja l'havia llegit abans de començar el treball.

La primera traducció de la novel·la és sempre molt propera al text original. L'important no és produir un text de qualitat en català, sinó produir un text tan fidel al japonès com sigui possible. El resultat ha de donar un referent sobre el qual elaborar un text de qualitat posteriorment, però si la primera traducció no és prou fidel, això pot donar lloc a més errors d'interpretació i menys fidelitat.

Aquest primer pas, tot i requerir moltes hores de feina, és probablement la part menys problemàtica de tot el procés. En la majoria de casos es tracta del primer contacte del traductor amb el text, les qüestions d'estil i els dubtes d'interpretació sovint es deixen per més endavant.

La impressió un cop acabat és que el text és correcte, però massa poc refinat. El text assoleix l'objectiu de transmetre el missatge, però ho fa de manera pobre. És aquí on m'adono per primer cop que tinc un vocabulari massa limitat, i això potser farà que el resultat final no arribi al nivell desitjat. Em pregunto, doncs, si això és perquè encara he de treballar molt més el text, frase a frase, o si és un problema de competència lingüística.

5.3.2 Revisió

La revisió posterior a la primera traducció es fa amb l'original davant per comprovar que no hi falta res a nivell de contingut. També ajuda a resoldre alguns problemes de coherència i prendre nota dels problemes d'interpretació sense resoldre.

5.3.4 Abandonament del text original i reformulació

La fase que requereix més atenció és la reformulació. Aquest exercici ha de permetre de resoldre problemes pendents en el text i convertir-lo en una peça de literatura del mateix nivell que l'original. Per tant, l'èmfasi d'aquesta part és sobretot en el pla de la llengua catalana.

A partir d'aquest moment he evitat mirar el text original en tot moment. Si s'ha fet bé la revisió no hauria de ser necessari, i això farà més fàcil l'"abandonament" del text japonès. Tot i així, el text és dins del cap en tot moment, i en el meu cas vaig decidir de deixar la traducció de banda durant uns dies abans de tornar-m'hi a posar.

La reformulació, d'entrada, ha de fer que els elements de la gramàtica japonesa no es vegin en el text en català. La primera traducció és plena de frases com aquesta:

Sense treure els ulls dels rebuts, ella va fer que no amb el cap.

Mentre pensava en la calor terrible que feia fora, em vaig fer el nus de la corbata i em vaig posar l'americana

Com es pot veure, aquesta frase copia l'estructura japonesa en què el complement va davant del verb. En la majoria de casos, això no és natural en català. Aquesta mena d'imperficcions s'han de depurar una a una, però no sempre són fàcils de detectar.

Un cop el text ha guanyat naturalitat, cal donar-li refinament. Llegint amb atenció altres textos traduïts del japonès m'he adonat que la línia que separa un text regular i un bon text és molt fina, i la diferència es troba en matisos molt concrets. Anteriorment he esmentat que noto una falta de lèxic, i això em fa més difícil la tasca de reformulació. Aquesta mancança es pot solucionar en gran mesura a

base de paciència (dedicar més temps a pensar solucions) i documentació (consultar diccionaris), però no estic del tot segur que això sigui suficient.

A més a més, el fet que *Kaze no uta o kike* tingui un to tan planer fa les coses una mica més difícils. M'he adonat que els fragments més poètics del llibre són més agraïts de traduir perquè permeten més varietat i floritura, però la major part del llibre té un to totalment pla i descriptiu.

Trobar la comunió entre senzillesa (el text original) i qualitat (una traducció a l'alçada) és, probablement, el gran interrogant d'aquest treball. He treballat paràgraf per paràgraf i capítol per capítol, rellegint fragments per veure què hi falta. Encara que el contingut sigui el mateix, si les paraules que el transmeten no són les adequades l'experiència del lector no serà la mateixa. Aquesta diferència és petita, com he dit abans, i com a traductor he de ser molt conscient de quin és el nivell que requereix una traducció així. És per això que, com a traductor novell, he trobat molt útil llegir altres traduccions del mateix autor. Llegir amb "ulls de traductor" m'ha permès entendre millor algunes de les solucions a què puc recórrer i, d'alguna manera, m'ha ajudat a desencallar-me en alguns moments.

5.3.5 Correcció

Un cop s'ha repassat el text de dalt a baix prou vegades i el resultat és prou satisfactori, he fet una última repassada per mirar l'ortografia i la cohesió del text. En traducció literària se sol treballar amb textos molt llargs, i cal tenir molta cura perquè no quedin errades en text definitiu.

Cal dir, però, que al món editorial existeix la figura del corrector. Si bé s'espera que la qualitat del text del traductor sigui excel·lent, la responsabilitat en aquest sentit no és seva al cent per cent. Cada cop que he llegit el text de dalt a baix he trobat alguna errada mecanogràfica no detectada per l'autocorrector, i sembla que aquest procés no tingui final.

Dit això, m'he adonat que és molt difícil donar per tancada una traducció com aquesta. La infinitat de matisos i possibilitats fa que sempre hi hagi lloc per a més canvis, però en la vida real hi ha un termini d'entrega (també en el meu cas) i aquest serà sempre el factor limitant.

5.4 Problemes i reptes de la traducció

A METODOLOGIA ja he explicat alguns dels problemes de la traducció. A continuació, però, dedicaré un apartat a cadascun dels problemes de traducció més específics que han ocupat gran part de la tasca.

5.4.1 Ús del català

Murakami és conegut per tenir un estil molt planer. Si se'l compara amb altres autors coetanis com Kenzaburo Ôe, Murakami té un tarannà molt occidentalitzat, amb frases senzilles i força directes. Això es reflecteix en la traducció amb un llenguatge més neutre i poc recargolat.

Tot i així, el to narratiu i el nivell de correcció del català en la traducció són elements que depenen molt de cada traductor, més enllà de com sigui el text original. Això és encara més rellevant en una traducció com aquesta, atesa la llunyania del japonès respecte del català.

Un dels fragments més problemàtics a nivell d'ús de la llengua és la transcripció del locutor de *Radio N.E.B.* en dos capítols del llibre. En aquests dos capítols, el locutor d'un programa musical dels vespres de dissabte (*Telephone Pops Request*) xerra entre cançó i cançó amb un llenguatge distès i col·loquial. Reflectir el mateix tipus de llenguatge en català sense perdre la naturalitat és difícil, atesa la rigidesa del català normatiu i els possibles problemes del llenguatge col·loquial, que no pot ser castellanitzat. A més a més, cal pensar si el context temporal (l'any 1970) s'ha de tenir en compte o no.

Per sort, als països de parla catalana hi ha dos grans referents de ràdio musical en català: Flaix FM/Ràdio Flaixbac i Rac 105. Vaig pensar que seria una bona idea escoltar fragments de programes de les dues emissores en què parlin els locutors, i parar atenció a l'ús de la llengua i el vocabulari emprat.

D'altra banda, l'ús de les comes ha sigut un dels grans problemes d'aquest text. Des de bon començament, a la traducció inicial, em vaig adonar que la llargada de les frases i la puntuació suposaria un problema. Les descripcions del llibre contenen infinitat de frases encadenades i subordinacions que no sempre funcionen en català. D'entrada, el criteri aplicat és de respectar la puntuació del text original sempre que sigui possible.

En començar la reformulació del text, la primera impressió era que la por m'havia fet abusar de les comes:

En acabar el cigarret, vaig estar deu minuts intentant recordar el nom de la noia, però no hi va haver manera.

En aquesta frase d'exemple hi sobre clarament la coma de després de *cigarret*. Jo no vaig ser capaç de començar a eliminar comes supèrflues fins que vaig decidir de llegir un altre llibre de Murakami traduït al català (*Crònica de l'ocell...*; 2011, traducció d'Albert Nolla) fixant-me estrictament en la llargària de les frases i la puntuació. Això em va ajudar a perdre la por a les frases llargues aplicar el sentit comú. L'objectiu final és sempre que el text resultant no soni estrany.

Pel que fa a pronoms, un fet a destacar és que dos dels personatges principals de la novel·la no tenen nom. El protagonista (que informalment se l'anomena "*boku*", "Jo" en japonès) i la noia amb quatre dits en una mà són "jo" i "ella" durant tota la novel·la, i això ha creat un problema de diferència entre llengües. El japonès fa servir els pronoms personals amb més llibertat que no pas el català, i per tant a l'hora de traduir s'han hagut d'eliminar alguns d'aquests pronoms (sobretot els *jo*).

5.4.2 Traducció d'elements culturals occidentals

Kaze no uta o kike és una obra farcida de referents culturals occidentals. Aquesta tendència es mantindrà intacta durant tota l'obra posterior de Murakami en formes diferents, com l'ús de terminologia occidentalitzada (*BGM* en comptes de la paraula japonesa per a *fil musical* [MURAKAMI, *Nôruwei no mori*, 1987; pàg. 2]) o estrangerismes adaptats al japonès (menjars i begudes). Tanmateix,

un dels trets més característics és la menció a cançons i músics occidentals. En totes les novel·les de Murakami hi ha alguna cançó que cobra una certa rellevància en l'argument (*Le mal du pays* de Liszt a *El noi sense color...*, la *Sinfonietta* de Janáček a *IQ84*) i en alguns casos el títol de l'obra és una referència a una cançó (*After dark*, *Norwegian Wood*, *South of the Border*). A *Kaze no uta o kike*, un dels leitmotifs musicals més prominents és la cançó *California Girls* dels Beach Boys.

A continuació faré un breu comentari d'alguns estrangerismes que apareixen a la novel·la.

Corned beef

El *corned beef* és una carn de bou o vedella en conserva que se sol envasar en llauna. El procés de conserva és semblant al confitat o l'escabetx. Als Estats Units, aquest menjar se sol associar a les comunitats irlandeses, tot i que és tradicional a la majoria de territoris de la Mancomunitat de Nacions.

Gastronòmicament, el *corned beef* és semblant a la vianda (*fiambre* en castellà) o el pernil dolç (també se sol menjar en entrepans). El principal dubte que presenta aquest terme és si resulta prou familiar per al lector mitjà japonès i, depenent d'això, si cal adaptar-lo o no. En un primer moment, la meua decisió va ser neutralitzar el terme com a "embotit". Després de consultar-ho amb un parlant natiu de japonès he sabut que *corned beef* no forma part del lèxic comú japonès, i per tant he decidit no adaptar-lo i mantenir el terme en anglès.

Juke box

El Juke box és un aparell instal·lat en un lloc públic, com ara un bar, amb el qual es pot triar una cançó per escoltar quan s'hi introdueix una moneda. És un element àmpliament conegut de la cultura anglosaxona dels anys 60 i 70, associat als *pubs* i locals nocturns.

Aquest terme no té equivalent directe en català, tot i que el TERMCAT suggereix "màquina de tocadiscs". Si es fa servir aquesta opció, el component "públic" del terme original no arribarà al lector mitjà català, però el context de la narració ja ho fa entendre (s'explica com algú introdueix una moneda a la màquina i hi tria una cançó). Per això, he descartat el calc *Juke box* i he deixat que el context narratiu ho faci entenedor per si mateix.

Cheese crackers

Aquest tipus de galetes salades són força populars al Regne Unit i els Estats Units, i s'anomenen així perquè solen tenir gust de formatge o es mengen acompanyades de formatge. La traducció directa *galetes amb gust de formatge* queda descartada de bon començament. Pel context en què apareix, i sobretot perquè el fet que siguin amb gust de formatge no influeix de cap manera en la narració, he neutralitzat el terme com a *galetes salades* (traducció de *crackers*).

5.4.3 Traducció d'elements de la cultura japonesa

Com és lògic, a *Kaze no uta o kike* apareixen alguns elements culturals que són desconeguts per al lector català. Davant d'això, el traductor pot optar per:

- Mantenir l'element intacte i afegir una explicació al peu.

- Mantenir l'element intacte i afegir una explicació dins del text, entre comes.
- Naturalitzar l'element canviant-lo per un equivalent més proper a la cultura del lector.

Cada cas és un món diferent i s'ha de jutjar per separat. Vet aquí alguns dels casos que he trobat a *Kaze no uta o kike* i la solució adoptada.

Yamanote (山手)

La paraula *yamanote* pot referir-se de manera genèrica a la “part alta” d'un poble o ciutat (literalment *la falda de la muntanya*), però hi ha una zona de Tòquio que es coneix també amb aquest nom (divisió tradicional de la ciutat en *yamanote* i *shitamachi*). Aquesta paraula apareix en contextos diferents dins de la novel·la, i només en un és clar que es refereix a un lloc de la ciutat de Tòquio. Només en aquest cas s'ha mantingut la grafia original sense cap explicació, en tant que es tracta d'un topònim.

Manzai (犬の漫才師)

Al capítol 12, el locutor de ràdio es pregunta si deuen existir “gossos que fan *manzai*”. El *manzai* és un estil de comèdia tradicional del Japó en que dues persones expliquen acudits, seguint un patró similar al de “el llest i el ximple” de l'humor occidental. En aquest cas, el locutor posa el *manzai* com un exemple de quelcom que un gos no faria mai, però podria haver dit qualsevol altre cosa, com ara *fer malabars* o *tocar la flauta*. El fet que sigui *manzai* no té gaire rellevància dins la narració. Per això, per tal de no confondre el lector català, he triat de substituir *manzai* per *monòleg*.

5.4.4 Elements recurrents i humor

A *Kaze no uta o kike* hi ha alguns patrons que es repeteixen, sovint en clau d'humor. Al tercer capítol, en “Boku” diu que en Nezumi té el costum de dir *hakkiri itte* (はっきり言って). Aquest personatge fa servir aquest afegitó sovint, però l'ús de *hakkiri itte* en japonès és força ampli com per donar-hi una sola traducció en català. Tot i així, el més prioritari és que aquesta expressió sempre es tradueixi amb el mateix equivalent català.

「はっきり言ってね、金持ちなんて何も考えないからさ。」

「はっきり言ってね、みんな間違ってるのさ。」

「はっきり言ってね、とても嬉しいよ。」

Quan vaig fer la primera traducció, vaig decidir de traduir aquesta expressió per “en poques paraules”. Al final, però, ho he canviat per “parlant clar” per tal que la mateixa expressió serveixi per a tots els casos.

«Parlant clar, la gent rica mai no pensa en res.»

«Parlant clar, tots estem equivocats.»

«Parlant clar, estic molt content.»

Un altre element recurrent és *to iu tokoro ga ii* (というところがいい). En “boku” fa servir aquesta expressió en diverses ocasions quan li criden l'atenció les paraules d'algú.

「二階建ての家、というところが良い。」
「そういったお名前では、というところが良い。」
「私の正義はあまりにあまねきため、というところがなんと*いえず*良い。」

Trobar un equivalent comú per a tots els casos i fer que el lector català entengui la recurrència no és fàcil. La solució “em va fer gràcia que (digués)...” no funciona en tots els casos. En canvi, “em va cridar l’atenció” em sembla més adient, perquè el lector ho pot identificar com un element recurrent.

Sempre m’ha cridat l’atenció que especifiqui “torres de dos pisos”.
Em va cridar l’atenció que digués “amb aquest nom”.
Em va cridar molt l’atenció que digués “tan gran és el meu sentit de la justícia”.

D’altra banda, hi ha alguns elements d’humor que han suposat un repte a l’hora de traduir-los. La personalitat cínica d’en “Boku” dona lloc a diàlegs estranys:

«per mi no cal que pateixis. Però si amb això no en tens prou, també pots anar al parc adonar de menjar molles de pa als coloms.»

«—No està gens bé, això de parlar malament de la família. Em deprimeix.
—No t’hauria de preocupar. Això li passa a tothom.
—A tu també?
—Sí. Jo sempre ploro amb el pot d’espuma d’afaitar a la mà.»

Aquesta mena de fragments tenen la dificultat afegida de ser fàcilment malinterpretables. L’humor i la ironia solen ser propis de cada llengua i cultura, i la traducció literal pot conduir a un error. En el meu cas, no he gosat de fer una interpretació gaire allunyada del text original perquè em falta una justificació, però el resultat tampoc em sembla òptim.

5.4.5 El nom d’en “Nezumi” en català

La traducció del nom d’en *Nezumi* en català és un dels principals dilemes que, al meu entendre, planteja la novel·la. El fet que ja es faci servir el terme *Trilogia de la Rata* (i també en anglès, *Trilogy of the Rat*) sembla no deixar cap altre opció que no sigui *la Rata* (femení i amb majúscula), però és una solució que dona un resultat molt poc natural.

«La Rata i jo ens vam conèixer tres anys enrere, a la primavera.»
«Jo no sabia ben bé fins a quin punt la Rata es prenia seriosament el que deia.
«No obstant, la Rata era d’una família considerablement rica.»

Si es tractés “Rata” com un sobrenom, el més natural en català seria anomenar-lo “el Rata” o “en Rata” amb l’article masculí. En japonès, se l’anomena de la mateixa manera que s’anomenaria l’animal *rata* (鼠), sense afegir-hi cap sufix per *humanitzar-lo*. També cal no oblidar que el mot *nezumi* (鼠) tant pot voler dir rata com ratolí, per la qual cosa *Rata* és una decisió arbitrària.

En alguns casos, l'ús de “La Rata” pot generar problemes de concordança:

«*Vaig veure La Rata recolzat a la barra. Feia mala cara.*»

És per això que, tot i la influència del terme *Trilogia de la Rata*, la millor solució és anomenar-lo Nezumi, transliterant la paraula directament del japonès. La pèrdua de significat s'haurà de compensar amb un peu de pàgina en el lloc més adient:

—*Em pots dir Nezumi*¹ —*Va dir.*

—*Per què t'has posat un nom així?*

—*No me'n recordo. Ja fa molt de temps, d'això. Al començament no m'agradava que m'hi diguessin, però ara ja no m'importa.*

---

¹ Nezumi vol dir "rata" en japonès. (N. del T.)

5.4.6 El títol de la novel·la en català

Una traducció literal del títol *Kaze no uta o kike* és *Escolta la cançó del vent*.

Quan vaig fer un intent de traducció per primer cop, la traducció en català que més em va agradar va ser *Escolta la veu del vent*. Tot i la lleugera desviació del significat, em semblava que l'al·literació donava musicalitat al títol.

Dins de la novel·la apareixen algunes referències al “vent” que podrien tenir a veure amb el títol del llibre, però a part d'això no hi ha res més que doni cap pista. En cap moment apareixen les paraules «*kaze no uta o kike*» dins del text, i per tant la traducció del títol no està gaire limitada per l'argument.

L'única traducció publicada de la novel·la és en anglès, i el títol és *Hear the Wind Sing*. Tot i que no s'ha publicat mai en català ni castellà, al pròleg de *El salze cec i la dona adormida* (2009, traducció d'Albert Nolla) apareix esmentat el títol, traduït com a *Escolta com canta el vent*. Si bé aquest precedent no és decisiu, sí que cal tenir-lo en compte.

Finalment, he descartat l'opció de *Escolta la veu del vent* per ser poc fidel, i m'he decantat per la traducció literal del japonès: *Escolta la cançó del vent*.

5.4.7 El dilema de la fidelitat

Quan s'ha de reformular un text literari per a donar-li el refinament adequat és fàcil acabar per allunyar-se massa de l'original. Des del primer moment, el meu tutor m'ha fet entendre que el més important és mantenir sempre la fidelitat al text original, i en el cas d'un llibre on l'autoria és molt present (Haruki Murakami és un escriptor d'anomenada) això és encara més important.

Tot i tenir-ho sempre present, sovint he caigut en el parany de la collita pròpia. És clar també que la línia entre llicència del traductor (allò que cal canviar per tal que el text sigui més bonic) i collita pròpia (afegits innecessaris) no és pas definida, i pot dependre del criteri de cadascú.

El primer cop que em vaig adonar que havia afegit “contingut propi” a la traducció inicial va ser en aquesta descripció:

«Va posar les dues mans sobre la barra com si fos una pianista que es concentra abans de començar un concert.»

El fragment *abans de començar un concert* no forma part del text original. En un primer moment devia de fer aquest afegit inconscientment per perquè *es concentra* no em devia semblar prou descriptiu, però evidentment això és un error. La revisió posterior a la traducció inicial hauria de permetre eliminar qualsevol mena d’afegit sense raó de ser.

D’altra banda, hi ha “infidelitats” que poden tenir una justificació traductològica. Al capítol 29 del llibre, en Jay (l’amo del *Jay’s bar*) fa servir el terme *roubashin* (老婆心, traducció literal “patiment excessiu pels altres”), però jo vaig decidir traduir-ho per “instint paternal”. Aquesta traducció s’allunya del significat original, però tot i així funciona bé sense distorsionar gaire el missatge original.

Per últim, vull destacar un fragment que ha plantejat un dels problemes més interessants d’aquesta traducció:

「手術したばかりなのよ」
「子供？」
「そう。」

En “Boku” i la noia són al llit, i ella li diu això per justificar-li que aquella nit no podran fer l’amor. Tot i la subtileza del llenguatge, s’entén que la noia acaba d’avortar fa poc. Per una banda, l’original no fa servir la paraula avortament o avortar de manera directa. Per altra banda, la paraula *shujutsu* (cirurgia) no es pot fer servir en català per qüestions culturals, tabú i d’ús del llenguatge. Després de sospesar moltes alternatives, la solució triada s’allunya força de l’original:

—He estat en una clínica.
—Per avortar?
—Sí.

La meua traducció no respecta l’eufemisme original del japonès (*kodomo*) i evita fer servir cap paraula del camp semàntic més directe de *cirurgia* (operació, intervenció...). A més, com que l’avortament és una intervenció ambulatoria i la pacient no fa nit a l’hospital, la opció “ingressada” tampoc és vàlida. Aquest és un cas en què els motius culturals passen per sobre de la fidelitat al text original, si bé el significat no varia gaire entre l’original i la traducció.

5.4.8 Dificultats de comprensió del japonès

En totes les traduccions hi solen haver problemes de comprensió i interpretació de la llengua original. *Kaze no uta o kike* no n’és un excepció, i de fet m’he trobat amb un bon nombre de frases o fragments que no he sigut capaç d’entendre del tot. En aquests casos, la solució evident és consultar els dubtes amb un parlant nadiu. Un exemple d’això és el fragment següent:

「…ねえ、いろんな嫌な目にあったわ。」

La noia sense nom de la novel·la pronuncia aquestes paraules quan parla per telèfon amb en “Boku”, i la falta de context suposa un problema (no sembla referir-se a res que s’hagi parlat anteriorment o que s’esmenti a continuació). L’expressió *iya na me ni au* en japonès vol dir “tenir un problema” o “haver passat una mala experiència”, però una traducció literal no sembla encaixar en el text. Per a aquest cas en particular vaig decidir no consultar-ho amb ningú i confiar en el meu instint. Així doncs, finalment vaig decidir traduir-ho per “no he tingut una vida gaire fàcil”. Encara ara no estic del tot segur si aquesta solució és fruit d’una interpretació errònia, però la solució més convincent que he trobat.

De manera més general, sovint m’he preguntat a mi mateix si he entès la novel·la o no. Llegint opinions i reflexions de lectors japonesos per internet m’he adonat que hi ha matisos del llibre que jo no he sigut capaç de captar a l’hora de llegir-lo, i això em fa pensar si pot tenir un efecte en la traducció. Si jo no he sigut capaç d’entendre alguns els matisos i significats ocults del llibre, un lector de la meva traducció tampoc podrà entendre’ls? Fins a quin punt la interpretació personal de la novel·la pot afectar la traducció que se’n faci?

Aquest problema es pot considerar part de la competència lingüística en la llengua d’origen, però jo crec que es podria considerar un problema de maduresa literària en general, no necessàriament lligat a una llengua concreta.

6. Conclusió i apunts finals

L'acte de traduir, en si mateix, no és una activitat creativa. Traduint aquest llibre, però, m'he adonat que la traducció literària té un component creatiu gens menyspreable. La traducció literària destaca pel fet que el text de partida és una *obra d'art* o, si més no, un producte directe de la creativitat. Evidentment, la tasca del traductor literari no és pas crear quelcom nou, però el producte final (la traducció) segueix sent una *obra d'art*.

Seguint aquesta lògica, l'escriptor és l'*artista* i el traductor és l'*imitador*. La vàlua d'un traductor literari no es mesura per la creativitat sinó pel domini del llenguatge, però l'experiència de traduir una novel·la del japonès al català m'ha permès veure que el traductor pren moltes decisions que condicionen l'obra a nivell artístic.

A més, traduir del japonès comporta reptes molt més grans que no pas traduir de l'anglès, o altres llengües més properes al català. Les diferències a nivell sintàctic i de col·locacions fan que la traducció requereixi molta més reformulació. Això fa que l'estil propi del traductor es deixi veure molt més, i la responsabilitat a nivell *artístic* sigui més alta.

L'estil ha sigut, justament, el que més m'ha fet patir durant tot el procés. Des d'un principi he pres com a referents l'estil d'altres traductors del japonès, però ben aviat m'he adonat que la meua manera d'escriure en difereix molt. Tinc la sensació que el meu estil és juvenil i planer, com ho és també el meu vocabulari. Destriar allò que és natural (sóc més jove, per tant el meu català és diferent) d'allò que és erroni (em falta experiència i no tinc prou bagatge) ha sigut difícil i encara ara segueix sent el gran dubte que plana sobre aquest treball.

Un altre de les dificultats d'aquest treball ha sigut el llibre en si. *Kaze no uta o kike* és, parlant clar, una novel·la estranya i caòtica que no va enlloc. La barreja constant de monòleg amb fragments narratius i la falta de linealitat de l'argument ha suposat una dificultat afegida. En resum, aquest no és de cap manera un llibre fàcil de traduir per un traductor novell, però aquestes dificultats m'han servit per prendre consciència de tota mena de reptes i paranys que de ben segur em trobaré de nou si vull ser traductor literari.

L'extensió, en canvi, ha sigut un punt a favor. El fet que sigui un llibre tan curt m'ha fet més fàcil de mantenir sempre una idea general de l'obra sencera. Això em duu a pensar en el calvari que per força ha de suposar traduir un llibre de quatre-centes o cinc-centes pàgines, com *Crònica de l'ocell que dóna corda al món* o *1Q84* del mateix autor.

Això és perquè la traducció, sobretot en els estadis finals, requereix posar-hi els cinc sentits de manera constant i, d'alguna manera, cal "deixar-s'hi la pell". Això no és així en altres tipus de traducció pel fet que el producte final potser no és tan transcendent. Si més no, aquesta és la meua opinió.

Per acabar, he de dir que les meves competències com a traductor literari són, ara per ara, limitades. Aquest treball ha suposat un munt de feina i estic orgullós del resultat, però sóc conscient que hi ha un sostre de vidre que de moment no sóc capaç de creuar. El fet que hagi sigut capaç de completar amb èxit la traducció d'un llibre del japonès al català demostra que segurament vaig pel bon camí, però no és cap secret que la carrera de traducció no fa el traductor. El traductor aprèn l'ofici traduint, també en la traducció literària, i també l'aprèn llegint. Aquest treball m'ha fet prendre consciència de molts

aspectes de la llengua que fins ara ignorava; és el punt de partida d'una evolució que finalment m'haurà de dur a ser un traductor literari competent.

Al plantejament del treball he dit que la traducció literària és la modalitat que més m'atreu personalment, i ara ho corroboro. El motiu és potser una mica diferent. Parlant amb el meu tutor i treballant autònomament m'he adonat que el més estimulante de la traducció literària és el fet de formar part (quasi anònimament) de l'engranatge de la literatura. Traduir literatura és una feina poc reconeguda però molt transcendental, la satisfacció del traductor és sempre íntima, i això em sembla fascinant.

7. Bibliografia

- CCMA. “Filmoteca” a la web *ésAdir, llibre d’estil de la CCMA* [document en línia:
<http://esadir.cat/filmoteca>; accés: 29 d’abril de 2015].
- DE LA RAMÉE, M. Louise “OUIDA” (1872). “A Dog of Flanders” a *A Dog of Flanders and Other Short Stories* (Edició de 2007). Nova York: Cosimo books.
- LEVINE, Alan J. (2005). *Stalin’s Last War: Korea and the Approach to World War II*. Jefferson: McFarland & Company, Inc.
- MICHELET, Jules (1992). *La Sorcière*. Paris: Ed. Flammarion.
- MURAKAMI, Haruki (1980). *1973-nen no Pinbôru*. Tòquio: Ed. Kodansha.
- (1987). *Nôruwei no mori*. Tòquio: Ed. Kodansha.
- (2009). *El salze cec i la dona adormida* (traducció d’Albert Nolla). Barcelona: Ed. Empúries.
- (2011). *Crònica de l’ocell que dóna corda al món*. Barcelona: Ed. Empúries (traducció d’Albert Nolla).
- (2013). *El noi sense color i els seus anys de pelegrinatge*. Tòquio: Ed. Kodansha (edició original en japonès) / Barcelona: Ed. Empúries (traducció de Jordi Mas López).
- PETERCAT (2006). “Scene 02: Hear the Wind Sing” a la web *Sportin’ Life Argument* [document en línia: <http://www9.ocn.ne.jp/~petercat/wind.html>; accés: 12 de gener de 2015].
- S/A (1997). *Bíblia catalana interconfessional*. Barcelona: Associació Bíblica de Catalunya-Editorial Claret-Societats Bíbliques Unides.
- SUIMINSHA (2006). “Kaze no uta o kike” al blog *Sophomoric Days* [document en línia: <http://blog.goo.ne.jp/suiminsha/e/7f4f7c93198c3356bedf1e6f3a82ac9d>; accés: 30 d’abril de 2015].
- TETSUYA, Shigesato (2013). *Murakami Haruki de sekai wo yomu*. Tòquio: Ed. Shôdensha.
- WILSON, Brian i LOVE, Mike (1965). *California Girls* (lletra). Irving Music Inc.
- YOSHINO (2007). “Kaze no uta o kike. Haruki Murakami” al blog *Something to something* [document en línia: <http://hphh0929.blog54.fc2.com/blog-entry-31.html>; accés: 1 de febrer de 2015].

ANNEX 1

Escolta la cançó del vent

Haruki Murakami

Traducció del japonès de Sergi Artigas i Ruf